

Kajian Perbandingan Bingkai Media dalam Liputan Media Blog di Malaysia

MUHAMMAD HAKIMI TEW ABDULLAH

ABDUL RAUF RIDZUAN

SHAFINAR ISMAIL

Universiti Teknologi MARA (UiTM)

ABSTRAK

Kajian ini menguji bagaimana blogger terpilih di Malaysia menggunakan bingkai media dalam liputan media blog ketika Pilihanraya Umum (PRU) ke-13 yang lalu. Perbandingan terhadap pendedahan bingkai media dibuat ke atas dua kumpulan blog yang dikenalpasti. Kumpulan yang dinyatakan telah dikategorikan sebagai blog Pro-Barisan Nasional dan blog Pro-Pakatan Rakyat. Sejumlah 836 artikel telah dikumpul daripada lapan buah blog untuk dijadikan sampel kajian. Jumlah artikel meliputi artikel yang telah dipaparkan oleh para blogger bagi tempoh dua bulan sebelum dan selepas PRU ke-13. Lima bingkai generik dengan 20 kenyataan sifat yang dibangunkan dan digunakan oleh Semetko dan Valkenburg diadaptasi dan digunakan sebagai asas perbandingan. Pendekatan analisis kandungan secara kuantitatif digunakan dan hasil kajian menunjukkan bahawa terdapat keselarasan dalam penekanan sifat tanggungjawab, konflik, moral dan kepentingan manusia menerusi perbandingan penggunaan bingkai dengan isu serta perbandingan bingkai dengan sumber. Walau bagaimanapun, sifat ekonomi dilihat tidak terlalu diberikan penekanan dalam penulisan artikel blog ketika tempoh kajian dijalankan. Memandangkan bidang ekonomi memerlukan mereka yang pakar maka tidak semua blogger yang dikaji boleh membincangkan berkenaan isu ekonomi dalam penulisan mereka. Hasil kajian juga mencatatkan terdapat perbezaan yang signifikan dalam penggunaan bingkai konflik dan bingkai moral melalui pembolehubah isu dengan sumber berita. Ini jelas menunjukkan para blogger lebih gemar membincangkan dan mengaitkan sesuatu isu atau masalah yang timbul dengan pihak tertentu dengan harapan untuk menarik minat orang ramai terhadap apa yang sedang diperbahaskan.

Kata kunci: *Pembingkaian media, bingkai generik, blog, politik, pilihanraya umum*

A Comparative Study of Media Framing on Blog Coverage in Malaysia

ABSTRACT

This study examines how selected bloggers in Malaysia use media frames in blogging during the 13th General Election (GE). A comparison of media frames used by the bloggers has been made based on two identified blogged-groups. The specified groups have been categorised as the Pro-Barisan Nasional blog and Pro-Pakatan Rakyat blog. The sample of the study consists of a total number of 836 articles collected from eight (8) blogs. The articles had been posted by the bloggers a period of two months before and a period of two months after the 13th GE. Five generic frames with 20 attributions statements developed and used by Semetko and Valkenburg are adapted and used as a basis of comparison. Quantitative content analysis approach is used and the results show that there is a congruency in the emphasis of the following attributes: responsibility, conflict, morality and human interest through the comparative use of frames with issues and comparisons of frames with resources. However, economy attribute has a limited emphasise in the writing blog of the article during the reviewed period due to the limit expertise of the bloggers concerning economic issues. The findings also noted that there was a significant differences in the use of conflict frame and morality frame through issues with the news sources. This clearly shows that bloggers prefer to

discuss and link the issues that arise with certain parties with the hope of attracting people on what is being debated.

Keywords: *Media framing, generic frames, blog, politic, general election*

PENGENALAN

Blog telah menjadi medium yang berpengaruh dalam melaporkan sesuatu berita selepas rata-rata masyarakat menolak media arus perdana yang dilihat sering berpihak kepada kerajaan (Muhammad Hakimi, Abdul Latif & Chang, 2016). Segala penyertaan mengenai politik pastinya memerlukan rakyat dalam pembentukan penyertaan politik yang demokratik (Inch, 2015). Selepas daripada itu, blog nyata tidak dapat dipisahkan dengan orang politik terutamanya mereka yang berada dalam parti yang menentang pemerintah pada ketika itu.

Sejak kerajaan Malaysia mengamalkan dasar langit terbuka pada pertengahan 1990-an di samping tiadanya tapisan ke atas internet sepetimana termaktub dalam Akta Komunikasi dan Multimedia 1998, telah banyak membawa angin perubahan baru dalam penyebaran maklumat melalui internet (Baharuddin, Abdul Rasid & Rahmat, 2008). Pada pilihan raya ke-10 dan ke-11 lalu, banyak memperlihatkan kehadiran laman sawang alternatif dan peranan yang dimainkan oleh Khidmat Pesanan Ringkas (SMS). Pada pilihan raya ke-12 tahun 2008 pula banyak menjurus kepada kehadiran blog dengan tumbuhnya blog-blog baharu dalam penyampaian maklumat kepada masyarakat.

Pada Mei tahun 2008, Tun Dr. Mahathir Mohamad telah menyertai komuniti blog dan menggunakan platform baru ini untuk mengkritik kerajaan. Chang, Fauziah dan Wan Amizah (2010) menyatakan bahawa Mahathir mula menulis blog atas kekecewaan kerana tidak mendapat akses kepada media arus perdana ekoran daripada kawalan kerajaan yang ketat pada ketika itu.

Ternyata pada ketika itu menampakkan bahawa blog telah memberikan kesan yang sangat mendalam kepada seluruh rakyat Malaysia apabila kuasa media massa perdana ternyata tidak dapat ditandingi dengan kuasa media baharu sehingga menyebabkan kejatuhan teruk parti Barisan Nasional dalam pilihan raya yang dijalankan. Dalam politik, Najmuddin dan Samsudin (2015) mengatakan bahawa internet telah memainkan peranannya dengan memudahkan generasi muda untuk aktif menyuarakan pendapat dan pandangan mereka yang berbeza. Mantan Perdana Menteri, Datuk Seri Abdullah Ahmad Badawi sendiri mengakui kesilapannya kerana telah mengabaikan kempen melalui internet. Kesempatan itu telah digunakan sepenuhnya oleh pihak pembangkang sepanjang tempoh berkempen dahulu untuk memikat hati rakyat Malaysia khususnya dalam menawan hati generasi muda (Chandra Wariya, 2008).

Menurut Matthes (2010), politik, isu, dan peristiwa adalah tertakluk kepada corak yang berlainan pilihan dan mempunyai tafsirannya tersendiri. Menurut beliau lagi, bingkai adalah mengenai pandangan tentang sesuatu isu yang terpilih dan merujuk kepada pandangan yang membina realiti melalui cara tertentu yang membawa kepada penilaian dan cadangan yang berbeza. Reese (2001) merasakan bingkai sebagai prinsip penganjuran yang dikongsi bersama secara sosial dan berterusan dari semasa ke semasa dan bekerja secara simbolik untuk menstruktur dunia sosial yang bermakna.

Selain itu, golongan pakar telah menggunakan bingkai untuk memudahkan butiran teknikal dan meningkatkan keyakinan mereka. Bingkai yang paling berkesan akan menyentuh emosi, dan bukannya bahagian intelek, atau otak kita. Walau bagaimanapun,

(Chang, Tan & Muhammad Zaid, 2009) telah mengenalpasti bahawa sumber maklumat turut memainkan peranan penting dalam mempromosi bingkai-bingkai yang ingin ditonjolkan. Bagaimana caranya sesuatu perkara atau isu dalam media dibingkai sebenarnya telah memberitahu rakyat tentang bagaimana untuk berfikir berkenaan sesuatu isu atau topik yang dibincangkan. Pemberita mahupun penulis blog yang mampu untuk membingkai kisah-kisah mereka sebenarnya telah membantu dalam membawa pembaca mereka untuk berfikir terhadap isu yang dibincangkan secara sistematik.

Dalam proses pembingkaian berita, sumber berita akan bertindak bagi mempengaruhi sasaran khalayak di mana bingkai media digunakan untuk memberitahu khalayak tentang bagaimana untuk memikirkan sesuatu maklumat secara berkesan. Bagaimana khalayak berfikir adalah proses struktur konsep manusia dalam memahami, mentafsir dan mengingati maklumat yang disampaikan. Khalayak menggunakan skema untuk memahami mesej yang diterima melalui media berita dan skema adalah satu set slot, yang boleh diisi oleh konteks atau maklumat tambahan daripada sumber-sumber yang diterima. Oleh itu, skema bertindak sebagai pemproses yang memberi kesan atau mengingatkan semula peristiwa-peristiwa kejadian dalam kehidupan seharian kita. Sejauh mana seseorang itu boleh mengingat semula sesuatu peristiwa adalah bergantung kepada bagaimana teratur dan terpilih skema seseorang untuk mengingati peristiwa-peristiwa tertentu.

Dalam menentukan siapa yang boleh membingkai berita, Druckman (2001) menyatakan bahawa terdapat hubungan rapat di antara bingkai dan sumber. Kesan bingkai dianggap akan berlaku apabila penyampai memberi penekanan pada individu yang berpotensi memberi pertimbangan untuk memberi tumpuan kepada pertimbangan ini apabila membina pendapat mereka tersendiri (Druckman, 2001). Kajian terkenal oleh Iyengar (1991) berkenaan bingkai berita generik menawarkan perbezaan antara bingkai berepisod dan bertema. Bingkai berepisod memberi tumpuan kepada kes-kes tertentu atau episod yang berasingan manakala bingkai bertema meletakkan isu-isu dan peristiwa politik dalam beberapa konteks yang umum. Bingkai generik adalah contoh konsep yang lebih umum daripada jenis bingkai berita yang mempunyai kapasiti untuk mengatasi had isu, masa dan ruang. Menurut kajian Semetko dan Valkenburg (2000), penganalisaan kandungan bingkai generik berita mengenai politik Eropah telah disiarkan. Kedua-dua sarjana ini telah menggunakan lima bingkai berita generik dalam kajiannya.

Bingkai yang digunakan adalah bingkai tanggungjawab, bingkai konflik, bingkai kepentingan manusia, bingkai kesan ekonomi dan bingkai moral iaitu dua bingkai tambahan daripada penyelidikan pembingkaian Price et al. (1997) yang hanya melibatkan bingkai konflik, bingkai kepentingan manusia dan bingkai akibat dalam memahami kesan ke atas pembaca. Kelima-lima bingkai generik oleh Semetko dan Valkenburg (2000) menerangkan tentang:

- i. **Bingkai tanggungjawab** membentangkan isu atau masalah dalam apa-apa cara bagi mengaitkan tanggungjawab untuk penyebab atau penyelesaiannya sama ada terhadap pihak kerajaan dengan individu atau kumpulan.
- ii. **Bingkai kepentingan manusia** membawa kepentingan manusia atau dari sudut emosi dalam menunjukkan suatu peristiwa, isu atau masalah. Kata kuncinya adalah kesan manusia, menawan dan mengekalkan minat pembaca, berusaha untuk memperbaikkan sesuatu berita, melakonkan atau berita beremosi.

- iii. **Bingkai konflik** menekankan konflik antara individu, kumpulan atau institusi sebagai satu cara menarik minat pembaca.
- iv. **Bingkai moral** meletakkan peristiwa, masalah atau isu dalam konteks panduan moral atau ketuhanan.
- v. **Bingkai kesan ekonomi** melaporkan acara, masalah atau isu dari segi kesan yang akan melibatkan sumber ekonomi ke atas seorang individu, kumpulan, institusi, kawasan atau negara.

Untuk kajian ini, penyelidik hanya memberi fokus kepada proses pembinaan bingkai oleh blogger berpandukan kepada model proses bingkai bersepada yang dibangunkan oleh de Vreese (2005) dan pengoperasian bingkai media akan dijalankan melalui bingkai generik seperti yang dinyatakan oleh Semetko dan Valkenburg (2000).

a. *Bingkai Media*

Setelah meneliti tentang teori dan proses pembingkaian, dapat dirumuskan bahawa bingkai telah digunakan untuk menyusun idea manusia dengan menggabungkan peranti simbolik untuk mencirikan sifat sesuatu kontroversi. Bingkai telah membantu dalam memudahkan pemahaman tentang sesuatu isu yang kompleks melalui penekanan terhadap dimensi sesuatu topik yang dibincangkan. Cara penyampaian atau persembahan yang efektif akan berjaya mempengaruhi minda pengguna media. Ini kerana menurut Kinder (2007) manusia memerlukan media untuk memahami apa yang berlaku di dunia. Dengan kata lain, kehidupan manusia tidak boleh dipisahkan dengan media dalam mendapatkan maklumat bagi proses perkembangan ilmu.

Bagi proses pengoperasian bingkai media, penyelidik komunikasi sentiasa menggunakan pendekatan penyenaraian bingkai seperti mana kajian yang telah dilakukan oleh Tankard (2001). Pendekatan ini menggunakan skema pengekodan melalui kandungan berbeza yang boleh dianggap sebagai bingkai yang bersesuaian dengan isu yang dikaji. Bingkai isu spesifik berkaitan dengan topik tertentu atau berita manakala bingkai generik adalah berkaitan dengan pelbagai topik berita yang berbeza, malah ada yang dari semasa ke semasa mempunyai potensi terhadap konteks budaya yang berbeza (Vreese et al., 2011).

Terdapat empat elemen bingkai iaitu melalui pendefinisi masalah, tafsiran sebab-musabab, penilaian dan cadangan kepada rawatan (Matthes & Kohring, 2008).

b. *Bingkai sumber*

Pengamal media dilihat sebagai penyumbang kepada maklumat yang diperlukan oleh pengguna media. Mereka memainkan peranan sebagai sumber maklumat dalam laporan berita. Hal ini tidak terkecuali dengan blogger yang bertindak sebagai sumber yang sentiasa dianggap sebagai medium bagi mendapatkan maklumat yang tidak diperolehi melalui media arus perdana. Blogger menggunakan bingkai untuk menentukan isu-isu strategik yang memihak kepada hasil pilihan mereka dan juga memberi kesan kepada khalayak untuk bertindak mengikut kehendak mereka. Peranan sumber ini adalah untuk menjana dan membangunkan idea-idea berita kepada pengguna yang akhirnya dapat mempengaruhi amalan kewartawanan sedia ada. Dalam kajian ini, blogger jelas dilihat sebagai orang yang bertanggungjawab dalam konteks ini dan diambil kira dalam pengoperasian konsep sumber media.

Seterusnya, sumber-sumber berita pula boleh dibahagikan kepada dua kategori iaitu item fizikal dan jiwa manusia (Mencher, 2000). Item fizikal bermakna dokumen atau laporan manakala jiwa manusia merujuk kepada pendirian individu atau perwakilan dalam organisasi. Organisasi mesti diwakili oleh orang-orang yang menampakkan tugas rasmi mereka sebagai jurucakap itu dalam menyampaikan maklumat kepada orang ramai. Chang et al. (2009, 2011 & 2012) telah mengenalpasti bahawa sumber berita turut memainkan peranan penting dalam mempromosi bingkai-bingkai yang ingin ditonjolkan. Dalam kajian mereka, sumber berita telah digabungkan kepada enam kategori iaitu kerajaan, Barisan Nasional, kumpulan pergerakan, pembangkang, editorial dan pembaca.

Walau bagaimanapun untuk kajian yang dijalankan ke atas blog ini, penyelidik telah membuat sedikit perubahan ke atas pengkategorian kumpulan. Sumber berita yang terlibat akan digabungkan kepada enam kategori baru iaitu kerajaan, Barisan Nasional, Parti Bebas, Pakatan Rakyat, ulasan atau komen dan menjawab tohmahan. Kerajaan merujuk kepada individu selaku pembuat dan pelaksana dasar yang melibatkan ahli-ahli politik yang memegang jawatan kerajaan dan penjawat awam. Barisan Nasional merujuk kepada kumpulan atau parti yang telah memerintah Malaysia sejak kemerdekaan. Ia meliputi kumpulan sokongan yang terlibat secara langsung dalam penggubalan dasar serta ahli-ahli politik dari parti pemerintah yang tidak memegang jawatan kerajaan atau tidak bercakap bagi pihak kerajaan. Manakala bebas merujuk kepada kumpulan atau parti yang bergerak bebas dan berhaluan tengah di Malaysia.

Pakatan rakyat pula merujuk kepada kumpulan atau parti politik yang diwakili dan merupakan pihak pembangkang dalam Parlimen Malaysia yang tidak membentuk kerajaan sama ada bersendirian atau gabungan. Ulasan atau komentar membawa maksud huraian, kupasan dan tafsiran yang bercirikan kepada penjelasan, kritik, atau pendapat mengenai sesuatu perkara. Akhir sekali iaitu menjawab tohmahan yang merujuk kepada penulisan yang menjurus kepada penjelasan atau jawapan terhadap tuduhan atau syak wasangka yang dibuat ke atas blogger tersebut. Keenam-enam kategori ini akan diletakkan di bawah kategori sumber berita.

Setelah meninjau hasil-hasil kajian lepas serta melalui hasil kajian rintis yang telah dijalankan oleh penyelidik, ia telah mendorong kepada pembentukan beberapa hipotesis kajian untuk diuji.

H1: Terdapat perbezaan dalam penggunaan bingkai antara isu atau topik.

H2: Terdapat perbezaan dalam penggunaan bingkai antara sumber berita.

H3: Terdapat perbezaan yang signifikan dalam gambaran bingkai oleh pembolehubah isu atau topik dengan sumber berita.

METODOLOGI KAJIAN

Kajian ini dijalankan dengan menggunakan pendekatan analisis kandungan secara kuantitatif. Analisis kandungan sesuai untuk kajian komunikasi dan bagi menjawab soalan klasik penyelidikan komunikasi seperti: apa, siapa, mengapa, bagaimana, dan apakah kesannya? Sebagaimana dalam kajian yang dijalankan oleh Simon dan Xenos (2000); Semetko dan Valkenburg (2000) serta Weaver (2007) dalam memahami bagaimana sesuatu berita dibingkai sehingga membawa pengenalan kaedah analisis kandungan sebagai satu kaedah yang paling sesuai digunakan. Penyelidik telah memberi fokus terhadap tren atau pola penulisan berkaitan isu bagi tempoh dua bulan sebelum dan dua bulan selepas

Pilihanraya Umum (PRU) ke-13 iaitu pada 13 Mei 2013 serta gaya pembingkaian yang digunakan dalam paparan blog oleh blogger terpilih. Sebanyak lapan buah blog ternama di Malaysia telah dikenalpasti dan dipilih untuk proses pengumpulan data kajian. Untuk mengelakkan daripada berlakunya berat sebelah dalam data yang diterima, penyelidik telah memilih dua kumpulan blogger dengan pembahagian seperti blog pro Barisan Nasional dan blog pro Pakatan Rakyat yang dikenalpasti melalui personaliti, biodata, sejarah penglibatan mereka di samping kecondongan yang ditunjukkan oleh para blogger melalui penulisan mereka.

Unit analisis kajian ini berlandaskan kepada keseluruhan setiap satu artikel blog yang telah dipaparkan mengikut tempoh kajian yang dipilih. Gao (1989) menyatakan bahawa unit yang direkodkan adalah bahagian khusus pada bahan bertulis atau bentuk penulisan yang telah dikategorikan. Ia boleh melibatkan sepatuh perkataan, beberapa patah perkataan, sepotong ayat, satu perenggan atau dokumen berkenaan secara keseluruhannya. Keseluruhan catatan dalam paparan blog yang dipilih merupakan data yang dianalisa secara kuantitatif. Unit analisis ini dipilih dengan harapan dapat memberi gambaran yang luas mengenai isu-isu yang dibincangkan di samping mengetahui tren pembingkaian yang telah digunakan oleh para penulis blog yang dipilih.

Bagi tujuan pengoperasian kategori bingkai berita blog terpilih, penyelidik telah mengadaptasi dan mengunapakai lima bingkai dengan 20 kenyataan sifat yang telah dibangunkan dan digunakan oleh Semetko dan Valkenburg (2000) dalam kajian mereka sebelum ini. Kenyataan sifat tersebut diuraikan sepenuhnya seperti Jadual 1.

Untuk tujuan pengukuran bingkai penulisan blog, seperti yang dinyatakan di atas, penyelidik menggunakan 20 kenyataan sifat berserta skala yang dibangunkan dan digunapakai oleh Semetko dan Valkenburg (2000) dalam kajian mereka mengenai pembingkaian politik di Eropah. Kategori mudah ya-tidak telah digunapakai untuk mengukur gambaran kewujudan pembingkaian pada sumber media blog ini. Menurut penyelidik, ia memerlukan minimum tiga soalan untuk mengukur setiap bingkai. Bagi jawapan "ya" bersamaan dengan kenyataan itu, juru kod akan merekodkan "1" markah manakala "0" markah bagi jawapan "tidak." Satu skala akan dibina untuk setiap lima bingkai dengan purata markah kepada soalan-soalan yang telah diletakkan di bawah faktor yang mereka telah ditentukan. Nilainya adalah dari "0" kepada "1" di mana "0" menunjukkan bahawa bingkai tertentu tidak wujud sama sekali, manakala kesempurnaan "1" menunjukkan bahawa bingkai tersebut wujud sepenuhnya. Pembinaan pengukuran skala ini adalah merupakan prosedur yang sama seperti dalam kajian Semetko dan Valkenburg (2000) dan Valkenburg et al. (1999).

Jadual 1: Bingkai Generik dengan Knyataan Sifat oleh Semetko dan Valkenburg (2000)

Bingkai	Kenyataan Sifat
Tanggungjawab (T)	<ol style="list-style-type: none">1. Kisah ini menyatakan bahawa terdapat beberapa peringkat kerajaan atau organisasi yang bertanggungjawab untuk mengurangkan masalah tersebut.2. Kisah ini menyatakan bahawa terdapat beberapa peringkat kerajaan atau organisasi yang bertanggungjawab dalam sesuatu isu atau masalah.3. Kisah ini mencadangkan kepada penyelesaian kepada isu atau masalah.4. Kisah ini mencadangkan agar seseorang individu atau kumpulan dalam masyarakat adalah bertanggungjawab dalam sesuatu isu atau masalah.5. Kisah ini mencadangkan agar tindakan segera perlu diambil ke atas masalah tersebut.

Kepentingan Manusia (KM)	1. Kisah yang memberikan contoh berkenaan manusia atau wajah manusia mengenai sesuatu isu tertentu. 2. Kisah yang menggunakan kata sifat atau latar belakang peribadi yang menjana perasaan kemarahan, empati, penyayang, simpati dan belas kasihan. 3. Kisah yang menekankan tentang bagaimana individu dan kumpulan yang terlibat dengan sesuatu isu atau masalah. 4. Kisah yang berlaku secara langsung dalam kehidupan peribadi seseorang. 5. Kisah ini mengandungi maklumat visual yang mungkin menjana perasaan kemarahan, empati, penyayang, simpati atau belas kasihan.
Konflik (K)	1. Kisah ini mencerminkan perselisihan antara pelbagai pihak atau parti, individu, kumpulan atau negara. 2. Pihak atau parti, individu, kumpulan atau negara yang mencela antara satu sama lain. 3. Kisah yang merujuk kepada dua belah atau lebih daripada dua belah isu atau masalah. 4. Kisah yang merujuk kepada pihak yang menang atau pihak yang kalah.
Moral (M)	1. Kisah ini mengandungi apa-apa mesej moral. 2. Kisah ini memberi rujukan kepada akhlak, ketuhanan dan rukun agama lain. 3. Kisah yang menawarkan arahan sosial khusus tentang bagaimana untuk bertindak.
Kesan Ekonomi (KE)	1. Ada menyebut tentang kerugian atau keuntungan (kewangan) pada masa sekarang atau masa akan datang. 2. Ada menyebut tentang kos atau tahap perbelanjaan yang terlibat. 3. Terdapat rujukan kepada kesan ekonomi sama ada mengikuti atau tidak mengikuti kursus tindakan.

Sebagai contoh bagi bingkai tanggungjawab dan bingkai unsur kemanusiaan yang mempunyai lima kenyataan sifat di mana setiap jawapan yang bersetuju atau menjawab "ya" dengan kenyataan itu akan menyumbang 0.20 mata kepada bingkai tersebut. Sekiranya semua kelima-lima kenyataan ditanda "ya", ini bermakna bingkai tanggungjawab dan bingkai unsur kemanusiaan wujud sepenuhnya dalam unit analisis tertentu. Empat kenyataan dalam bingkai konflik akan membawa pemberat sebanyak 0.25 mata untuk setiap satu kenyataan yang bersetuju, manakala tiga bingkai kenyataan dalam bingkai moral dan bingkai kesan ekonomi akan menyumbang kepada 0.33 mata bagi setiap satu kenyataan yang bersetuju. Nilai skor yang tinggi akan menentukan ketampakan bingkai yang tinggi, manakala bagi nilai skor yang rendah akan menunjukkan berlakunya pembingkaian yang kurang nyata atau jelas. Untuk setiap unit analisis, seperti yang diperjelaskan dalam kajian Semetko dan Valkenburg (2000) serta Chang, Musa dan Fauziah (2012) di mana lima skor diperoleh dan markah yang tinggi pada mana-mana bingkai akan mencerminkan senario seperti yang dinyatakan dalam Jadual 2.

Jadual 2: Penjelasan bagi skor yang tinggi untuk setiap bingkai

Skor yang tinggi pada:	Senario:
Bingkai Tanggungjawab	Tahap yang tinggi daripada pengiktirafan tanggungjawab untuk sebab atau penyelesaian sama ada kepada pihak kerajaan, individu atau kumpulan.
Bingkai Konflik	Tahap yang tinggi berkenaan konflik antara individu, kumpulan atau institusi sebagai satu cara untuk menarik minat orang ramai.

Bingkai Moral	Tahap yang tinggi dalam penetapan acara, masalah atau isu dalam konteks panduan moral.
Bingkai Kesan Ekonomi	Tahap tinggi dalam melaporkan tentang sesuatu acara, masalah atau isu dari segi kesan yang melibatkan ekonomi pada individu, kumpulan, institusi, sesebuah kawasan atau negara.
Bingkai Kepentingan Manusia	Tahap yang tinggi dalam membawa kepentingan manusia atau sudut emosi dalam menyampaikan sesuatu peristiwa, isu atau masalah.

HASIL KAJIAN

Jadual 3 menunjukkan keempat-empat blog Pro-Barisan Nasional (Pro-BN) lebih tertumpu pada bingkai konflik dengan blog Pro-BN 3 mendahului blog-blog Pro-BN yang lain dengan min skor 0.740. Tidak ada perbezaan jika dibandingkan dengan blog Pro-Pakatan Rakyat (Pro-PR) di mana tumpuan utama juga berada pada bingkai konflik dengan blog Pro-PR 2 mendahului blog-blog Pro-PR yang lain dengan min skor 0.810 tetapi terdapat jurang yang agak ketara dengan blog Pro-PR 1 dengan min skor 0.478 melalui perbezaan skor min sebanyak 0.332.

Sebaliknya, bingkai tanggungjawab merupakan penglibatan bingkai yang lebih ketara ditunjukkan oleh blog Pro-PR dengan blog Pro-PR 2 mendahului penggunaan bingkai tanggungjawab dengan min skor 0.724 dan diikuti oleh blog Pro-PR 4 dengan min skor 0.638 dan blog PPR 3 dengan min skor 0.617. Sekali lagi blog PPR 1 berada pada kedudukan paling rendah dalam penggunaan bingkai ini dengan min skor 0.480. Jika dilihat pada hasil analisis, ternyata PPR 1 kurang melibatkan penggunaan bingkai dalam kesemua bingkai generik.

Jadual 3: Skor min penglibatan Lima Bingkai Generik dalam blog Pro-Barisan Nasional dan blog Pro-Pakatan Rakyat

Blog	KE	T	K	M	KM	n
PBN 1	0.189	0.568	0.716	0.171	0.378	37
PBN 2	0.069	0.502	0.714	0.071	0.498	126
PBN 3	0.048	0.516	0.740	0.096	0.495	97
PBN 4	0.186	0.587	0.717	0.118	0.404	127
PPR 1	0.053	0.480	0.478	0.087	0.210	100
PPR 2	0.230	0.724	0.810	0.069	0.491	29
PPR 3	0.051	0.617	0.708	0.118	0.340	214
PPR 4	0.113	0.638	0.724	0.054	0.356	106
Keseluruhan	0.095	0.571	0.692	0.097	0.385	836

Tetapi lain pula jika dilihat pada hasil kajian Jadual 3, di mana keempat-empat blog Pro-BN menunjukkan penggunaan bingkai tanggungjawab yang agak setara dengan Pro-BN 4 melebihi sedikit sahaja melalui min skor sebanyak 0.587. Rata-rata blog tidak kira daripada pihak mana tidak banyak melibatkan penggunaan bingkai kesan ekonomi hanya Pro-PR 2 sahaja yang tampak begitu menonjol daripada lapan blog dengan min skor sebanyak 0.230 manakala yang terendah sekali penggunaan bingkai kesan ekonomi adalah blog daripada Pro-BN 3 dengan min skor serendah 0.048.

Maka, dapat dirumuskan di sini (rujuk Jadual 4) bahawa penggunaan bingkai konflik merupakan bingkai yang dominan oleh kedua-dua kumpulan blog dengan min skor keseluruhan sebanyak 0.692 melalui pecahan blog Pro-Barisan Nasional (0.722) dan blog Pro-Pakatan Rakyat (0.667). Ini diikuti pula dengan penggunaan bingkai tanggungjawab oleh

kedua-dua kumpulan blog dengan min skor keseluruhan 0.571 dan seterusnya oleh bingkai kepentingan manusia dengan min skor keseluruhan 0.385, bingkai moral dengan min skor 0.097 dan yang paling rendah penggunaan adalah bingkai kesan ekonomi dengan min skor 0.095.

Jika dilihat secara terperinci hasil analisis yang tertera pada Jadual 4, penggunaan kelima-lima bingkai generik dalam paparan artikel telah didahului oleh blog Pro-Barisan Nasional. Hanya bingkai tanggungjawab sahaja yang didahului oleh blog Pro-Pakatan Rakyat. Hal ini mungkin didorong atas rasa tanggungjawab pihak Pro-Pakatan Rakyat dalam memberi cadangan kepada pihak kerajaan atau pihak yang bertanggungjawab agar tindakan segera perlu dilakukan bagi penyelesaian kepada sesuatu masalah atau isu yang berlaku dalam negara demi kepentingan bersama.

Jadual 4: Skor min antara bingkai dengan blog

Blog	KE	T	K	M	KM	n
Pro-Barisan Nasional (PBN)	0.114	0.540	0.722	0.103	0.455	387
Pro-Pakatan Rakyat (PPR)	0.078	0.598	0.667	0.093	0.325	449
Jumlah keseluruhan	0.095	0.571	0.692	0.097	0.385	836

H1: Terdapat Perbezaan dalam Penggunaan Bingkai Antara Isu

Ujian ANOVA sebaliknya seperti yang tertera pada (Jadual 5) telah dijalankan bagi meneroka perbezaan tersebut pada tahap 95% keyakinan melalui saiz kesan Eta kuasa dua (*effect size Eta Squared*), η^2 , digunakan untuk menguji kesan utama penggunaan bingkai antara setiap satu isu. Titik penamat yang biasa digunakan untuk η^2 adalah <0.01 adalah sangat kecil, 0.01 adalah kecil, 0.06 adalah sederhana dan 0.14 adalah besar. Sekiranya berlakunya perbezaan yang signifikan dalam nilai antara mana-mana bingkai, maka ujian *Post-Hoc* akan dilakukan untuk menentukan pasangan kumpulan yang mempunyai perbezaan ketara seterusnya pemberian hakmilik kategori dalam satu pembolehubah bebas akan dibuat.

Jadual 5 menunjukkan statistik deskriptif min dan sisihan piawai serta nilai *f* dan signifikan *f*. Hasil kajian menunjukkan penglibatan penggunaan bingkai konflik dan bingkai tanggungjawab yang tinggi dalam semua isu yang terlibat dengan min skor melebihi 0.5 keseluruhannya. Hal ini menunjukkan bahawa kedua-dua kumpulan blogger tampak lebih banyak memperbahaskan tentang masalah yang berlaku dalam negara dengan menggunakan bingkai konflik dan bingkai tanggungjawab. Blogger Pro-Barisan Nasional yang berpihak kepada kerajaan pastinya lebih prihatin dengan segala isu atau masalah yang melibatkan negara. Walau bagaimanapun, blogger Pro-Pakatan Rakyat pula tampak lebih banyak memperbahaskan sesuatu isu melalui penglibatan bingkai tanggungjawab. Kerajaan yang merupakan tonggak utama negara pastinya dilihat lebih tinggi tanggungjawabnya dalam menguruskan segala perihal berkaitan isu kepimpinan negara. Maka, pelbagai cadangan telah dibuat oleh blog Pro-Pakatan Rakyat dengan harapan dituruti oleh pihak kerajaan untuk kebaikan bersama.

Selain itu, penglibatan bingkai moral dan bingkai kesan ekonomi dalam penulisan artikel blog mencatatkan min skor yang agak rendah jika dilihat daripada hasil kajian yang diperoleh. Hal ini disebabkan oleh tidak ramai blogger yang mempunyai kepakaran dalam bidang ekonomi serta berkenaan dengan keagamaan atau kerohanian. Isu kebebasan bersuara tidak kurang hebat diperbahaskan melalui penggunaan bingkai kepentingan manusia, bingkai tanggungjawab dan bingkai konflik. Seperti mana hasil kajian yang dibentangkan terdahulu mengenai nada berita, sebanyak 73.7% daripada jumlah

keseluruhan sampel artikel ($n=836$) menggambarkan bahawa para blogger yang dikaji berani dan secara terbuka untuk menyatakan pendapat mereka melalui blog sebagai perkongsian bersama dengan para pengikut atau pembacanya.

Jadual 5: Ujian ANOVA untuk melihat perbezaan penggunaan bingkai antara semua isu

Bingkai/ Isu	<i>n</i>	Min	SP	Nilai <i>f</i>	Sig- <i>f</i>
Kesan Ekonomi				0.049	0.999
Politik (PR)	644	0.093	0.271		
Sejagat	61	0.109	0.290		
Kepimpinan negara	48	0.090	0.264		
Kebebasan bersuara dan media	31	0.097	0.275		
Ketahanan Negara	35	0.086	0.234		
Lain-lain	17	0.098	0.196		
Tanggungjawab *				4.020	0.001
Politik (PR)	644	0.573	0.297		
Sejagat	61	0.446	0.351		
Kepimpinan negara	48	0.671	0.293		
Kebebasan bersuara dan media	31	0.503	0.309		
Ketahanan Negara	35	0.651	0.312		
Lain-lain	17	0.624	0.307		
Konflik *				14.784	0.000
Politik (PR)	644	0.721	0.221		
Sejagat	61	0.512	0.252		
Kepimpinan negara	48	0.542	0.289		
Kebebasan bersuara dan media	31	0.621	0.240		
Ketahanan Negara	35	0.750	0.250		
Lain-lain	17	0.691	0.141		
Moral *				8.539	0.000
Politik (PR)	644	0.083	0.256		
Sejagat	61	0.180	0.358		
Kepimpinan negara	48	0.083	0.223		
Kebebasan bersuara dan media	31	0.043	0.143		
Ketahanan Negara	35	0.095	0.250		
Lain-lain	17	0.471	0.487		
Kepentingan Manusia *				4.512	0.000
Politik (PR)	644	0.403	0.273		
Sejagat	61	0.324	0.275		
Kepimpinan negara	48	0.229	0.252		
Kebebasan bersuara dan media	31	0.403	0.230		
Ketahanan Negara	35	0.357	0.266		
Lain-lain	17	0.368	0.308		

Nota: $P > 0.05$ adalah tidak signifikan. Tanda (*) adalah signifikan.

Daripada hasil ujian ANOVA seperti Jadual 5, hanya terdapat empat bingkai berada pada tahap perbezaan yang signifikan iaitu bingkai konflik, bingkai tanggungjawab, bingkai kepentingan manusia dan bingkai moral. Hasil ujian bagi bingkai konflik adalah seperti berikut; $F_{\text{Konflik.Semua isu}} (5,830)=14.784$, $p=0.000$, $\eta^2=0.081$. Keputusan ujian ini telah memperlihatkan perbezaan besar daripada penglibatan bingkai ini dalam kalangan pelbagai isu. Saiz kesannya berada pada tahap sederhana. Ujian Post Hoc telah menghasilkan tiga kumpulan seperti yang tertera dalam Jadual 6.

Jadual 6: Ujian Post Hoc bagi Bingkai Konflik antara semua isu

Isu-isu	Kumpulan 1	Kumpulan 2	Kumpulan 3
Ketahanan negara	.750		
Politik (Pilihan raya)	.721		
Lain-lain isu	.691	.691	
Kebebasan bersuara & media		.621	.621
Kepimpinan negara		.542	.542
Sejagat			.512

Nota: Nilai mewakili min skor penglibatan bingkai

Berdasarkan Jadual 6, isu ketahanan negara dan isu politik iaitu pilihan raya berada pada kategori tertinggi dalam pendedahan bingkai konflik. Ternyata di sini, para blogger għairah menggunakan bingkai konflik dalam memperbahaskan isu ketahanan negara dan isu politik pilihan raya yang pada ketika itu rancak diperbincangkan berkenaan isu pencerobohan yang berlaku di Lahad Datu Sabah. Sedangkan ada suara dalam media sosial yang mengatakan bahawa pencetusan yang berlaku ada kaitan dengan kerja-kerja sabotaj yang telah dirancang dan dilakukan oleh pihak tertentu dengan tujuan cuba menakut-nakutkan pengundi. Sementara itu, isu kebebasan bersuara dan media serta kepimpinan negara berada pada tahap yang sama dalam pendedahan bingkai konflik di mana kedua-dua isu ini berkongsi kedudukan dan terletak pada tahap pertengahan manakala isu-sejagat berada pada tahap terendah dalam pendedahan bingkai konflik.

Perbezaan yang signifikan juga berlaku pada bingkai moral antara pelbagai isu penulisan blog. Statistik yang diperoleh daripada ujian ANOVA adalah $F_{\text{Moral.Semua isu}} (5,830) = 8.539$, $p=0.000$, $\eta^2 = 0.048$. Kali ini, tahap saiz kesan berada di bawah sedikit daripada saiz sederhana dan ujian *Post Hoc* dilakukan dengan menghasilkan dua kumpulan seperti yang dinyatakan pada Jadual 7.

Jadual 7: Ujian Post Hoc bagi Bingkai Moral antara semua isu

Isu-isu	Kumpulan 1	Kumpulan 2
Lain-lain isu	.471	
Sejagat		.180
Ketahanan negara		.095
Kepimpinan negara		.083
Politik (Pilihan raya)		.083
Kebebasan bersuara & media		.043

Nota: Nilai mewakili min skor penglibatan bingkai.

Jika lain-lain isu telah dikenal pasti dan diletakkan di tempat ketiga dalam bingkai konflik, kini ianya diiktiraf dengan berada di tempat tertinggi dalam bingkai moral daripada senarai isu. Ia diikuti oleh isu-sejagat yang terdahulu terletak di tempat yang paling rendah dalam bingkai konflik, kali ini ia telah dikategorikan di tempat teratas sekali. Walau bagaimanapun nilai min skornya berada pada tahap yang rendah. Isu kebebasan bersuara dan media telah ditempatkan di kedudukan yang paling sedikit pendedahannya dalam bingkai moral. Sebagai kesimpulan, lain-lain isu dikenal pasti dan diiktiraf sebagai isu yang paling ketara pendedahannya dalam bingkai moral.

Bingkai tanggungjawab merupakan satu lagi bingkai yang dikenal pasti mempunyai perbezaan signifikan antara pelbagai isu dalam penulisan blog. Hasilnya juga berada pada saiz kesan yang rendah melalui ujian statistik $F_{\text{Tanggungjawab.Semua Isu}} (5,830) = 4.020$, $p = .001$, η^2

= 0.023. Walaupun keadaan nisbah F adalah kecil tetapi ujian *Post Hoc* telah menghasilkan dua kumpulan seperti yang tertera pada Jadual 8.

Jadual 8: Ujian *Post Hoc* bagi Bingkai Tanggungjawab antara semua isu

Isu-isu	Kumpulan 1	Kumpulan 2
Kepimpinan negara	.671	
Ketahanan negara	.651	
Lain-lain isu	.624	.624
Politik (Pilihan raya)	.573	.573
Kebebasan bersuara & media	.503	.503
Sejagat		.446

Nota: Nilai mewakili min skor penglibatan bingkai

isu kepimpinan negara dan ketahanan negara kali ini telah diberi pengiktirafan apabila diletakkan di tahap tertinggi dalam pendedahan bingkai tanggungjawab. Walau bagaimanapun, isu sejagat terletak pada tahap paling rendah pendedahan dalam bingkai tanggungjawab. Sebaliknya jika dibandingkan dengan bingkai moral di mana isu sejagat terletak di kedudukan yang tinggi. Apa yang lebih menarik perhatian dalam ujian statistik bingkai tanggungjawab ialah lain-lain isu, isu politik pilihan raya dan isu kebebasan bersuara dan media berada pada satu situasi yang sama di mana ketiga-tiga isu ini terletak pada tahap pertengahan pendedahan bingkai tanggungjawab. Ketiga-tiga isu ini tidak menunjukkan sebarang perbezaan yang signifikan dengan isu kepimpinan negara dan isu ketahanan negara yang terletak di tahap tinggi dan isu sejagat yang terletak pada tahap paling rendah sekali dalam senarai isu.

Bingkai terakhir yang menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan antara isu dalam penulisan blog adalah bingkai kepentingan manusia. Saiz kesan yang dicatatkan adalah berada pada saiz kesan yang kecil juga seperti yang berlaku pada bingkai tanggungjawab. Hasil ujian statistik ke atas bingkai kepentingan manusia menunjukkan bahawa $F_{\text{Kepentingan Manusia}} (5,830) = 4.512$, $p = .001$, $\eta^2 = 0.023$. Ujian *Post Hoc* sekali lagi dilakukan dan telah menghasilkan dua kumpulan seperti yang tertera pada Jadual 9.

Jadual 9: Ujian *Post Hoc* bagi Bingkai Kepentingan Manusia antara semua isu

Isu-isu	Kumpulan 1	Kumpulan 2
Politik (Pilihan raya)	.403	
Kebebasan bersuara & media	.403	
Lain-lain isu	.368	
Ketahanan negara	.357	
Sejagat	.324	
Kepimpinan negara		.230

Nota: Nilai mewakili min skor penglibatan bingkai.

Kali ini, isu politik pilihan raya, isu kebebasan bersuara dan media, lain-lain isu, isu ketahanan negara dan isu sejagat telah berada pada kelompok sama yang membantu dalam pendedahan bingkai kepentingan manusia menerusi artikel penulisan blog. Ternyata, penglibatan bingkai kepentingan manusia dalam kesemua isu yang dinyatakan itu adalah penting. Tetapi isu kepimpinan berada pada skor min penglibatan yang terendah sekali dalam pendedahan berkenaan bingkai kepentingan manusia. Hasil ujian *Post Hoc* jelas menunjukkan bahawa isu kepimpinan negara tampak tidak begitu diiktiraf dalam bingkai kepentingan manusia malahan lebih diiktiraf dalam bingkai tanggungjawab.

Sebagai kesimpulan daripada hasil ujian statistik ini, dapat dikatakan bahawa bingkai kepentingan manusia lebih banyak digunakan dalam perbahasan berkenaan isu politik pilihan raya dan isu kebebasan bersuara dan media. Jelas sekali banyak sifat, wajah atau latar belakang individu dipertontonkan secara terbuka melalui paparan artikel dalam usaha untuk mendapatkan simpati dan perhatian. Dengan ini, maka terjawablah hipotesis 2 di mana empat daripada lima bingkai generik seperti yang dinyatakan di atas menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan dalam penglibatan bingkai mengikut isu-isu tertentu dengan saiz kesan perbezaan daripada 0.023 hingga saiz kesan perbezaan 0.081. Hanya satu sahaja bingkai generik yang menunjukkan tidak terdapat sebarang perbezaan yang signifikan iaitu bingkai kesan ekonomi dengan $F_{\text{KesanEkonomi.Semualsu}} (5,830) = 0.049, p = .999$. Rentetan daripada hasil kajian ini, sekali lagi ujian ANOVA akan dilakukan bagi melihat sama ada terdapat perbezaan dalam penggunaan bingkai dalam blog oleh sumber berita.

H2: Terdapat Perbezaan dalam Penggunaan Bingkai Antara Sumber Berita

Untuk menjawab hipotesis 2, ramalan awal telah dibuat bahawa terdapat perbezaan dalam penggunaan bingkai antara sumber berita. Ujian ANOVA sehala telah dijalankan untuk meneroka perbezaan tersebut pada tahap 95% keyakinan melalui saiz kesan Eta kuasa dua (*effect size Eta Squared*), η^2 , digunakan untuk menguji kesan utama penggunaan bingkai antara setiap sumber berita. Sekali lagi, titik penamat yang biasa digunakan untuk η^2 adalah $<.01$ adalah sangat kecil, $.01$ adalah kecil, $.06$ adalah sederhana dan $.14$ adalah besar akan digunakan untuk mengukur saiz kesan penggunaan bingkai antara sumber. Sekiranya terdapat perbezaan yang signifikan dalam nilai berlaku dalam mana-mana bingkai, maka ujian *Post-Hoc* akan dilakukan bagi menentukan pasangan kumpulan yang mempunyai perbezaan ketara dan membuat pemberian hak milik kategori dalam satu pembolehubah bebas seperti mana yang dilakukan terdahulu.

Jadual 10 menunjukkan statistik deskriptif min dan sisihan piawai serta nilai f dan signifikan f . Berdasarkan hasil ujian statistik yang dijalankan, didapati Pakatan Rakyat mendahului sedikit penggunaan bingkai konflik dalam paparan artikel blog sepanjang tempoh kajian dengan min skor 0.732 berbanding Barisan Nasional dengan 0.725. Ternyata kedua-dua sumber ini lebih banyak membahaskan tentang pelbagai isu yang berlaku dalam negara melalui penglibatan bingkai konflik jika hendak dibandingkan dengan bingkai-bingkai generik yang lain. Pakatan Rakyat banyak mendebatkan sesuatu isu yang dibangkitkan oleh pihak pemerintah. Pastinya apa sahaja yang diusulkan oleh pihak kerajaan akan mendapat tentangan daripada pihak Pakatan Rakyat. Sedangkan sumber daripada pihak Barisan Nasional pula banyak mempertahankan dan menepis segala kenyataan atau tanggapan negatif yang cuba dilontarkan oleh pihak lawan kerana ianya sentiasa berpihak kepada kerajaan Malaysia.

Bingkai seterusnya yang menjadi pilihan para blogger melibatkan penggunaan bingkai tanggungjawab dengan kerajaan dan Barisan Nasional mendahului senarai semua sumber berita yang terlibat. Walau bagaimanapun, dilihat bahawa kesemua blogger tampak begitu aktif dalam mendedahkan bingkai tanggungjawab ini. Ternyata, sumber kerajaan dan Barisan Nasional pastinya mendedahkan segala yang dipaparkan dengan penglibatan bingkai tanggungjawab. Dengan kata lain, Barisan Nasional dan kerajaan selaku pemerintah negara Malaysia akan sentiasa meletakkan tanggungjawabnya kepada rakyat. Slogan “Rakyat didahulukan, Pencapaian diutamakan” jelas melambangkan keprihatinan dan rasa

tanggungjawab pihak pemerintah kepada sesiapa sahaja rakyat di Malaysia yang memerlukan bantuan.

Bingkai seterusnya yang menjadi tumpuan dalam blog oleh sumber berita adalah bingkai kepentingan manusia dengan sumber daripada Parti Bebas dan Pakatan Rakyat yang lantang menyuarakan agar kepentingan manusia harus dijaga dan diutamakan oleh pihak pemerintah. Oleh itu, blog telah membuka ruang kepada orang ramai untuk mengetahui dengan lebih terperinci lagi tentang apa yang berlaku dalam negara. Hal ini disebabkan pengguna blog tidak terhalang untuk berbicara melalui laman blog dan jaringan blog yang wujud. Maklumat yang tidak diperoleh melalui media arus perdana dengan mudah dan pantasnya dapat dicapai melalui blog atau media sosial lain. Muhammad Hakimi et.al (2019) menerusi hasil kajiannya turut menunjukkan bahawa blog telah membuka suatu landasan baru dalam penyampaian maklumat kepada masyarakat. Undang-undang atau akta yang boleh dikaitkan dengan blogger sedikit pun tidak menghalang mereka untuk meluahkan pendapat secara bebas. Blog juga dilihat mempunyai pengaruh yang kuat dalam mempengaruhi minda masyarakat. Pendedahan demi pendedahan dilakukan oleh para blogger dalam usaha untuk membekalkan maklumat penting buat tatapan masyarakat yang sentiasa dahagakan kebenaran. Ternyata, kebebasan bersuara menerusi alam siber terutamanya blog berlaku di Malaysia. Walau bagaimanapun kebebasan yang dinyatakan bukanlah suatu yang mutlak.

Bingkai yang kurang mendapat perhatian dalam blog antara sumber berita adalah bingkai moral dan bingkai kesan ekonomi kerana memperlihatkan penggunaan bingkai yang rendah sekali.

Jadual 10: Ujian ANOVA untuk melihat perbezaan penggunaan bingkai dalam blog antara sumber berita

Bingkai/ Kecenderungan	n	Min	SP	Nilai F	Sig-F
Kesan Ekonomi				0.901	0.463
Kerajaan	113	0.115	0.291		
Barisan Nasional	346	0.088	0.263		
Pakatan Rakyat	192	0.076	0.243		
Parti Bebas	5	0.000	0.000		
Ulasan/ Komentar	180	0.117	0.292		
Tanggungjawab *				4.000	0.003
Kerajaan	113	0.641	0.275		
Barisan Nasional	346	0.595	0.294		
Pakatan Rakyat	192	0.535	0.300		
Parti Bebas	5	0.520	0.363		
Ulasan/ Komentar	180	0.520	0.340		
Konflik *				13.774	0.000
Kerajaan	113	0.706	0.239		
Barisan Nasional	346	0.725	0.225		
Pakatan Rakyat	192	0.732	0.202		
Parti Bebas	5	0.650	0.285		
Ulasan/ Komentar	180	0.581	0.262		
Moral *				3.810	0.004
Kerajaan	113	0.148	0.308		
Barisan Nasional	346	0.058	0.225		
Pakatan Rakyat	192	0.109	0.296		
Parti Bebas	5	0.000	0.000		
Ulasan/ Komentar	180	0.132	0.296		
Kepentingan Manusia *				10.169	0.000
Kerajaan	113	0.414	0.267		
Barisan Nasional	346	0.385	0.261		

Pakatan Rakyat	192	0.457	0.287
Parti Bebas	5	0.500	0.354
Ulasan/ Komentar	180	0.286	0.258

Nota: $P > 0.05$ adalah tidak signifikan. Tanda (*) adalah signifikan.

Sekali lagi ujian ANOVA dijalankan seperti Jadual 10 dan hasil ujian menunjukkan bahawa empat daripada lima bingkai generik mencatatkan perbezaan signifikan dalam pendedahan bingkai antara sumber berita. Hanya bingkai kesan ekonomi sahaja yang menunjukkan tiada perbezaan signifikan dalam penggunaan bingkai oleh blog antara sumber berita melalui catatan $F_{\text{KesanEkonomi.SemuaSumber}} (5,830) = 0.901, p = .463$. Hasil kajian yang diperoleh ini seakan-akan sama seperti yang diperoleh terdahulu melalui ujian ANOVA untuk melihat perbezaan penggunaan bingkai antara semua isu.

Hasil ujian ANOVA bagi bingkai konflik pula menunjukkan perbezaan yang signifikan dalam penggunaan bingkai dalam blog antara sumber seperti berikut; $F_{\text{Konflik.SemuaSumber}} (5,830) = 13.774, p = .000, \eta^2 = 0.062$. Pengiktirafan sekali lagi telah diperolehi oleh bingkai konflik dengan dipilih sebagai bingkai yang paling utama penggunaannya antara sumber berita. Dengan ini, saiz kesan yang dihadapi berada pada tahap sederhana. Ujian *Post Hoc* telah menghasilkan hanya satu kumpulan bagi setiap sumber yang terlibat dalam bingkai konflik seperti dalam Jadual 11.

Jadual 11: Ujian *Post Hoc* bagi Bingkai Konflik antara sumber berita

Sumber Berita	Kumpulan 1
Pakatan Rakyat	.732
Barisan Nasional	.725
Kerajaan	.706
Parti Bebas	.650
Ulasan/ Komentar	.581

Nota: Nilai mewakili min skor penglibatan bingkai.

Sumber berita iaitu Parti Bebas berada pada kedudukan tertinggi daripada senarai sumber berita dan ulasan dan komentar berada pada kedudukan paling rendah sekali. Ujian statistik ini walau bagaimanapun menyatakan bahawa kesemua sumber berita mempunyai tarikan kepada bingkai konflik adalah setara dan diletakkan dalam satu kelompok kumpulan yang sama. Ujian ANOVA ke atas bingkai kepentingan manusia diperolehi juga mendapat terdapat perbezaan yang signifikan dengan saiz kesan yang pertengahan kecil dan berada hampir ke tahap sederhana dengan $F_{\text{KepentinganManusia.SemuaSumber}} (5,830) = 10.169, p = .000, \eta^2 = 0.047$. Sekali lagi ujian *Post Hoc* dilakukan untuk melihat berlakunya pembahagian pasangan kumpulan yang mempunyai perbezaan ketara. Hasil ujian statistik kali ini juga memaparkan hanya satu kumpulan sahaja yang terbentuk.

Jadual 12: Ujian *Post Hoc* bagi Bingkai Kepentingan Manusia antara sumber berita

Sumber Berita	Kumpulan 1
Parti Bebas	.500
Pakatan Rakyat	.457
Kerajaan	.414
Barisan Nasional	.386
Ulasan/ Komentar	.286

Nota: Nilai mewakili min skor penglibatan bingkai.

Jadual 12 memaparkan sumber berita Parti Bebas berada pada tahap tertinggi pendedahan dalam membahaskan sesuatu isu menerusi bingkai kepentingan manusia manakala ulasan atau komentar berada pada tahap paling rendah pendedahan bingkai kepentingan antara sumber berita. Walau bagaimanapun, kesemua sumber tidak menunjukkan perbezaan yang ketara antara satu sama lain kerana masih diletakkan dalam satu kelompok kumpulan yang sama.

Bingkai tanggungjawab merupakan satu lagi bingkai yang ditentukan terdapat perbezaan yang signifikan antara sumber berita. Ujian menghasilkan saiz kesan perbezaan yang agak kecil dengan ujian statistik $F_{\text{Tanggungjawab.SemuaSumber}} (5,830) = 4.000, p = .003, \eta^2 = 0.019$.

Jadual 13: Ujian Post Hoc bagi Bingkai Tanggungjawab antara sumber berita

Sumber Berita	Kumpulan 1
Kerajaan	.641
Barisan Nasional	.595
Pakatan Rakyat	.535
Parti Bebas	.520
Ulasan/ Komentar	.520

Nota: Nilai mewakili min skor penglibatan bingkai.

Sekali lagi hasil ujian *Post Hoc* seperti Jadual 13 menunjukkan bahawa hanya satu kumpulan sahaja terbentuk dengan keputusan tiada perbezaan ketara antara sumber berita berlaku dalam penggunaan bingkai tanggungjawab. Sumber berita daripada pihak kerajaan berada pada tahap tertinggi pendedahannya kepada bingkai tanggungjawab manakala sumber daripada ulasan atau komentar berada pada tahap paling rendah sekali daripada jumlah senarai sumber berita yang terlibat. Dengan ini dapat disimpulkan bahawa sumber berita daripada kerajaan dan Barisan Nasional secara jelas cuba menunjukkan rasa tanggungjawabnya sebagai pemerintah ke atas kehendak dan permintaan rakyat.

Bingkai moral yang merupakan bingkai terakhir menunjukkan perbezaan signifikan dalam penggunaan bingkai antara sumber berita melalui hasil ujian bersaiz kesan penggunaan yang juga kecil seperti mana berlaku pada bingkai tanggungjawab dengan ujian statistik $F_{\text{Moral.SemuaSumber}} (5,830) = 3.810, p = .004, \eta^2 = 0.018$.

Jadual 14: Ujian Post Hoc bagi Bingkai Moral antara sumber berita

Sumber Berita	Kumpulan 1
Kerajaan	.148
Ulasan & Komentar	.132
Pakatan Rakyat	.110
Barisan Nasional	.058
Ulasan & Komentar	.000

Nota: Nilai mewakili min skor penglibatan bingkai.

Ujian *Post Hoc* menunjukkan bahawa hanya satu kumpulan sahaja terbentuk dan ini membawa pengertian bahawa kesemua sumber berita tidak mempunyai perbezaan yang ketara dalam pendedahan bingkai moral ketika menulis artikel blog. Dengan ini, dapat dikatakan bahawa hipotesis 2 terjawab dengan kesemua bingkai generik yang terlibat mempunyai perbezaan signifikan kecuali bingkai kesan ekonomi.

H3: Terdapat Perbezaan yang Signifikan dalam Gambaran Bingkai oleh Pembolehubah Isu/Topik dengan Sumber Berita

Bagi meneroka lagi penemuan kajian, ujian MANOVA telah dilakukan dengan hasrat untuk mencapai ramalan hipotesis 3 bahawa terdapat perbezaan dalam gambaran bingkai oleh pembolehubah isu dengan sumber berita. Hasil nilai analisis adalah seperti yang telah dibentangkan pada Jadual 15.

Jadual 15: Ujian MANOVA untuk melihat perbezaan dalam penggunaan bingkai antara isu dengan sumber berita

Bingkai		SS	df	MS	F	P
KE	Isu/Topik	.045	5	.009	.124	.987
	Sumber Berita	.141	4	.035	.481	.750
	Interaksi	.581	15	.039	.529	.925
	Ralat	59.318	811	.037		
T	Isu/Topik	.235	5	.047	.517	.764
	Sumber Berita	.661	4	.165	1.821	.123
	Interaksi	1.712	15	.114	1.257	.223
	Ralat	73.643	811	.091		
K	Isu/Topik *	1.177	5	.235	4.631	.000
	Sumber Berita	.422	4	.105	2.074	.082
	Interaksi	.608	15	.041	.797	.682
	Ralat	41.239	811	.051		
M	Isu/Topik *	1.942	5	.388	5.626	.000
	Sumber Berita *	1.409	4	.352	5.102	.000
	Interaksi *	1.896	15	.126	1.831	.027
	Ralat	56.003	811	.069		
KM	Isu/Topik	.338	5	.068	.949	.449
	Sumber Berita	.513	4	.128	1.797	.127
	Interaksi	.754	15	.050	.705	.781
	Ralat	57.834	811	.071		

Nota: P > 0.05 adalah tidak signifikan. Tanda (*) adalah signifikan.

Sebanyak dua daripada lima bingkai generik seperti yang bertanda (*) dalam jadual 15 telah dicatatkan sebagai bingkai yang mempunyai perbezaan signifikan dalam ujian MANOVA bagi penggunaan bingkai oleh isu. Bingkai yang dinyatakan itu adalah bingkai konflik dengan [$F(5,811) = 4.631, p = .000$] dan bingkai moral dengan [$F(5,811) = 5.626, p = .000$]. Untuk analisis bagi sumber berita, ujian MANOVA kali ini hanya merekodkan satu sahaja bingkai yang mempunyai perbezaan signifikan iaitu bingkai moral dengan [$F(4,811) = 5.102, p = .000$] sementara itu bagi analisis seterusnya yang melibatkan interaksi antara isu dan sumber berita juga telah mencatatkan hanya satu sahaja bingkai yang mencatatkan terdapatnya perbezaan yang signifikan iaitu pada bingkai moral dengan [$F(15,811) = 1.831, p = .027$].

Maka dengan ini, terjawablah hipotesis 3 berkenaan wujudnya perbezaan signifikan dalam gambaran bingkai oleh pembolehubah isu dengan sumber berita dengan melibatkan dua sahaja bingkai yang mencatatkan perbezaan signifikan iaitu bingkai konflik dan bingkai moral. Selainnya tidak menunjukkan sebarang perbezaan yang signifikan dalam penggunaan bingkai. Secara keseluruhannya dapat disimpulkan bahawa gambaran penggunaan bingkai konflik dan bingkai moral merupakan pendorong kepada penulisan artikel berkenaan sesuatu isu yang berlaku dalam negara. Jelas sekali di sini bahawa blogger yang dikaji lebih gemar menulis sesuatu artikel dengan mengaitkan seseorang individu atau kumpulan

dengan sesuatu isu atau masalah di samping mencerminkan perselisihan dan memaparkan pihak yang menang atau pihak yang kalah. Gambaran yang dibuat ini mungkin dapat menarik perhatian orang ramai seterusnya mempengaruhi minda masyarakat.

KESIMPULAN

Berdasarkan kepada perbincangan hasil kajian daripada gambaran bingkai yang dipaparkan oleh blogger, dapat disimpulkan bahawa blog Pro-Barisan Nasional telah mendahului pendedahan bingkai media dalam paparan artikel blog bagi tempoh kajian yang ditetapkan. Walau bagaimanapun, bingkai tanggungjawab telah didahului oleh blog Pro-Pakatan Rakyat. Hal ini didorong oleh rasa tanggungjawab pihak Pro-Pakatan Rakyat dalam menyatakan pandangan dan pendapat yang membina kepada pihak kerajaan dengan harapan agar tindakan sewajarnya dapat dilakukan dengan segera demi kepentingan dan kebaikan bersama tanpa mengira parti. Ujian ANOVA bagi hipotesis 1 untuk melihat perbezaan dalam penggunaan bingkai antara isu menunjukkan empat bingkai (bingkai konflik, bingkai tanggungjawab, bingkai kepentingan manusia dan bingkai moral) berada pada tahap perbezaan yang signifikan. Bagi hipotesis 2 pula untuk melihat perbezaan dalam penggunaan bingkai antara sumber, hasil ujian ANOVA menunjukkan empat bingkai yang sama seperti dalam hipotesis 1 daripada lima bingkai generik mencatatkan perbezaan yang signifikan. Walau bagaimanapun, hasil kajian oleh Chang, Musa dan Fauziah (2012) hanya tiga bingkai (bingkai tanggungjawab, bingkai konflik dan bingkai moral) menunjukkan perbezaan yang signifikan menerusi bingkai yang dipromosikan oleh sumber berita. Bagi hipotesis 3 untuk melihat perbezaan dalam gambaran bingkai oleh pembolehubah isu dengan sumber berita, ujian MANOVA telah menunjukkan hanya dua sahaja bingkai (bingkai konflik dan bingkai moral) yang mencatatkan perbezaan yang signifikan dalam gambaran bingkai oleh pembolehubah isu dengan sumber berita. Secara keseluruhannya, dapat disimpulkan bahawa bingkai konflik dan bingkai moral merupakan pendorong kepada penulisan artikel berkenaan isu yang berlaku dalam negara ketika tempoh kajian dijalankan. Saranan Muhammad Hakimi Tew, Muhammad Hanapi dan Zuliani (2018) agar para blogger sentiasa peka dan meletakkan sifat akauntabiliti di tahap yang tertinggi kerana sebarang kemudaratan yang hadir daripada penulisan harus dipertanggungjawab oleh empunya blog.

BIODATA

Muhammad Hakimi Tew Abdullah merupakan penulis utama dan pensyarah kanan di Fakulti Komunikasi & Pengajian Media, Universiti Teknologi MARA (UiTM) Cawangan Negeri Sembilan, Kampus Rembau. Emel: muhammad_hakimi@uitm.edu.my

Abdul Rauf Ridzuan merupakan pensyarah kanan di Fakulti Komunikasi & Pengajian Media, Universiti Teknologi MARA (UiTM) Cawangan Melaka, Kampus Lendu. Emel: abdulrauf@uitm.edu.my

Shafinor Ismail merupakan pensyarah kanan di Fakulti Pengurusan Perniagaan, Universiti Teknologi MARA (UiTM) Cawangan Melaka, Kampus Lendu. Emel: shafinor@bdrmelaka.uitm.edu.my

RUJUKAN

- Bruggemann, M. (2014). Between frame setting and frame sending: How journalists contribute to news frames. *Communication Theory*, 61-82. doi: 10.1111/comt.12027
- Chang Peng Kee, Musa Abu Hassan, & Fauziah Ahmad. (2012). Framing the contemporary education issue: Analysis of news stories from selected Malaysian daily newspaper. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities*, 20(2), 455-474.
- Chang Peng Kee, Faridah Ibrahim, Fauziah Ahmad, & Chew Chee Khiang. (2012). Frame contention between news sources and news media: Framing the dispute of teaching mathematics and science in English. *Journal of Asian Social Science*, 8(5). doi: 10.5539/ass.v8n5p16
- Chang Peng Kee, Faridah Ibrahim, Basri, Fuziah Kartini Hassan Basri, & Kho Suet Nie. (2011). Framing the relationship between government and NGOs in selected Malaysian Chinese daily newspaper. *The Innovation Journal: The Public-Sector Innovation Journal*, 16(3), article 3.
- Chang Peng Kee, Fauziah Ahmad, & Wan Amizah Wan Mahmud. (2010). Indigenising framing knowledge from content-analysing the weblog frame built on Chedet.com. *Jurnal Komunikasi: Malaysia Journal of Communication*, 26(1), 47-61.
- Chang Peng Kee, Musa Abu Hassan, Ezhar Tamam, Syed Arabi Idid, & Lim Choon Bee. (2009). Contention between framing by media and framing through media. *Proceeding of International Conference on Social Sciences and Humanities*, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Chang Peng Kee, Tan Joon Ling, & Mohamad Zaid Awang. (2009). Pembingkai maklumat dalam iklan-iklan pasukan petugas khas pemudahcara perniagaan. *Journal Excellence*, 1(1), 85-100.
- Druckman, J. (2004). Political preference formation: Competition, deliberation, and the irrelevance of framing effects. *American Political Science Review*, 98(4), 671-686.
- Druckman, J. (2001). The implications of framing effects for citizen competence. *Political Behavior*, 23(3), 225-256.
- General Accounting Office (GAO). (1989). Content analysis: A methodology for structuring and analyzing written material (Transfer paper 10.1.3: United States General Accounting Office). Retrieved from <http://archive.gao.gov/d48t13/138426.pdf>
- Hussain, K. S. K. (2012, Februari 26). Media kita sudah lama bebas. *Utusan Online*. <http://www.utusan.com.my/utusan/info.asp.07.htm>
- Inch, A. (2015). Ordinary citizens and the political cultures of planning: In search of the subject of a new democratic ethos. *Planning Theory*, 14(4), 404-424.
- Iyengar, S. (1991). *Is anyone responsible? How television frames political issues*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Kinder, D. R. (2007). Curmudgeonly advice. *Journal of Communication*, 57(1), 155-162.
- Matthes, J. (2010). Mass media and public opinion: Manipulating and enlightening? *Academia Engelberg 9th Dialogue of Science*. Retrieved from http://academia-engelberg.ch/wp-content/uploads/2015/05/prof._matthes_9th_dialogue_on_sc.pdf
- Matthes, J. (2009). What's in a frame? A content analysis of media framing studies in the world's leading communication journals, 1990-2005. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 86(2), 349-367. doi: 10.1177/107769900908600206

- Matthes, J., & Kohring, M. (2008). The content analysis of media frames: Toward improving reliability and validity. *Journal of Communication*, 58(2), 258–279. doi: 10.1111/j.1460-2466.2008.00384.x
- Mencher, M. (2000). *News writing and reporting* (8th ed.). Boston: McGraw Hill.
- Muhammad Hakimi Tew Abdullah, Hoo Fang Jing, Abdul Rauf Ridzuan, & Wan Hartini Wan Zainodin. (2019). Blog: A platform towards democratization of information in Malaysia. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 9(3), 626–640.
- Muhammad Hakimi Tew Abdullah, Muhammad Hanapi Khamis, & Zuliani Mohd Azni. (2018). Pendemokrasian maklumat blog: Isu akauntabiliti dalam kalangan blogger di Malaysia. *Jurnal Komunikasi: Malaysian Journal of Communication*, 34(3), 361-378.
- Muhammad Hakimi Tew Abdullah, Abdul Latiff Ahmad, & Chang Peng Kee. (2016). The exposure of media frames among Malaysian bloggers pre and post 13th general election. *Jurnal Komunikasi: Malaysian Journal of Communication*, 32(2), 425-452.
- Baharuddin Aziz, Abdul Rasid Abdul Rahman, & Rahmat Ghazali. (2008). *Kajian mengenai peranan dan pengaruh Internet dan kewartawanan bloggers terhadap para pengundi semasa Pilihan Raya Umum Malaysia 2008*. Research Management Institute (RMI), Universiti Teknologi MARA.
- Najmuddin Mohammad Rasul, & Samsudin A. Rahim. (2015). Penggunaan media, norma kewarganegaraan dan partisipasi politik dalam era transisi ke demokrasi di Indonesia. *Jurnal Komunikasi: Malaysian Journal of Communication*, 31(1): 187-204.
- Price, V., Tewksbury, D., & Powers, E. (1997). Switching trains of thought: The impact of news frames on readers' cognitive responses. *Communication Research*, 24(5), 481-506.
- Reese, S. D. (2001). Framing public life: A bridging model for media research. In S. D. Reese, O. H. Gandy, & A. E. Grant (Eds.). *Framing public life: Perspectives on media and our understanding of the social world* (pp. 32). London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Semetko, H. A., & Valkenburg, P. M. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, 50(2), 93-109.
- Simon, A., & Xenos, M. (2000). Media framing and effective public deliberation. *Political Communication*, 17, 363–376.
- Tang Hang Wu. (2006). Let a hundred flowers bloom: Digital speech in Malaysia. *Asian Journal of Comparative Law*, 1(1). Dicapai dari <http://www.bepress.com/asjcl/vol1/iss1/art12>
- Valkenburg, P. M., Semetko, H. A. & Vreese, C. H. de. (1999). The effects of news frames on readers' thoughts and recall. *Journal of Communication Research*. 26(5): 550-569.
- Vreese, C. H. de (2005). News framing: Theory and typology. *Information Design Journal & Document Design*, 13(1), 51-62.
- Vreese, C. H. de, Peter, J., & Semetko, H. A. (2001). Framing politics at the launch of the euro: A cross-national comparative study of frames in the news. *Journal of Political Communication*, 18(2), 107-122.
- Wariya, C. (2008). Blog dan wartawan warga. *Persidangan Wartawan Commonwealth 2008*, Kuching, Sarawak.
- Weaver, D. H. (2007). Thoughts on agenda setting, framing, and priming. *Journal of Communication*, 57(1), 142-147.